

# Utredning på Nolviks utmark

Nolvik 1:83 | Arkeologisk utredning  
Björlanda socken | Göteborgs kommun

*Karolina Kegel*



ARKEOLOGISK RAPPORT FRÅN  
GÖTEBORGS STADSMUSEUM  
ISSN 1651-7636  
© Göteborgs Stadsmuseum 2022  
Norra Hamngatan 12  
411 14 GÖTEBORG  
[www.stadsmuseum.goteborg.se](http://www.stadsmuseum.goteborg.se)

REDAKTION  
Niklas Borg  
Else-Britt Filipsson  
Tara Gullbrand  
Karolina Kegel  
Ulf Ragnesten  
Johan Thörnqvist  
Tom Wennberg

Omslag: Flintavslag i rotvälta

UPPHOVSRÄTT  
Om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY  
Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

TOPOGRAFISKA OCH EKONOMISKA KARTAN  
© Lantmäteriverket. Medgivande 507-98-3211

KARTOR FRÅN STADSBYGGNADSKONTORETS DATABAS  
© Göteborgs Stadsbyggnadskontor

# INNEHÅLL

<b>SAMMANFATTNING</b> .....	1
<b>ADMINISTRATIVA UPPGIFTER</b> .....	1
<b>INLEDNING</b> .....	4
<b>TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ</b> .....	4
<b>SYFTE OCH MÅLSÄTTNING</b> .....	8
<b>UNDERSÖKNINGSMETOD</b> .....	8
<b>KART- OCH ARKIVSTUDIER</b> .....	8
<b>RESULTAT</b> .....	10
Gravfält L1970:6408 .....	11
Stensättning L1970:6547 .....	11
Boplatsområde L2022:1558 .....	13
Boplatsområde L2022:1559 .....	15
Boplatsområde L2022:1570 .....	18
Boplatsområde L2022:1571 .....	20
Brott/täkt L2022:1577 .....	23
<b>FYNDBESKRIVNING</b> .....	23
<b>TOLKNING OCH DATERING</b> .....	23
<b>ANTIKVARISK BEDÖMNING</b> .....	24

<b>KÄLLOR</b> .....	25
---------------------	----

## **BILAGOR**

1. Fyndtabell
2. Schaktbeskrivning
3. Anläggningsbeskrivning

# UTREDNING PÅ NOLVIKS UTMARK

## Arkeologisk utredning

---

### SAMMANFATTNING

Våren 2022 genomförde Göteborgs stadsmuseum en arkeologisk utredning inom Nolvik 1:83 i Björlanda socken på Hisingen. Inom området var ett gravfält och en fornlämningsliknande lämning tidigare kända. Utredningen resulterade i fyra nya boplatssområden samt en övrig kulturhistorisk lämning i form av ett stenbrott. En av boplatserna bedöms efter utredning som helt borttagen. Den fornlämningsliknande lämningen konstaterades utgöra enstensättning och registrerades som fornlämning.

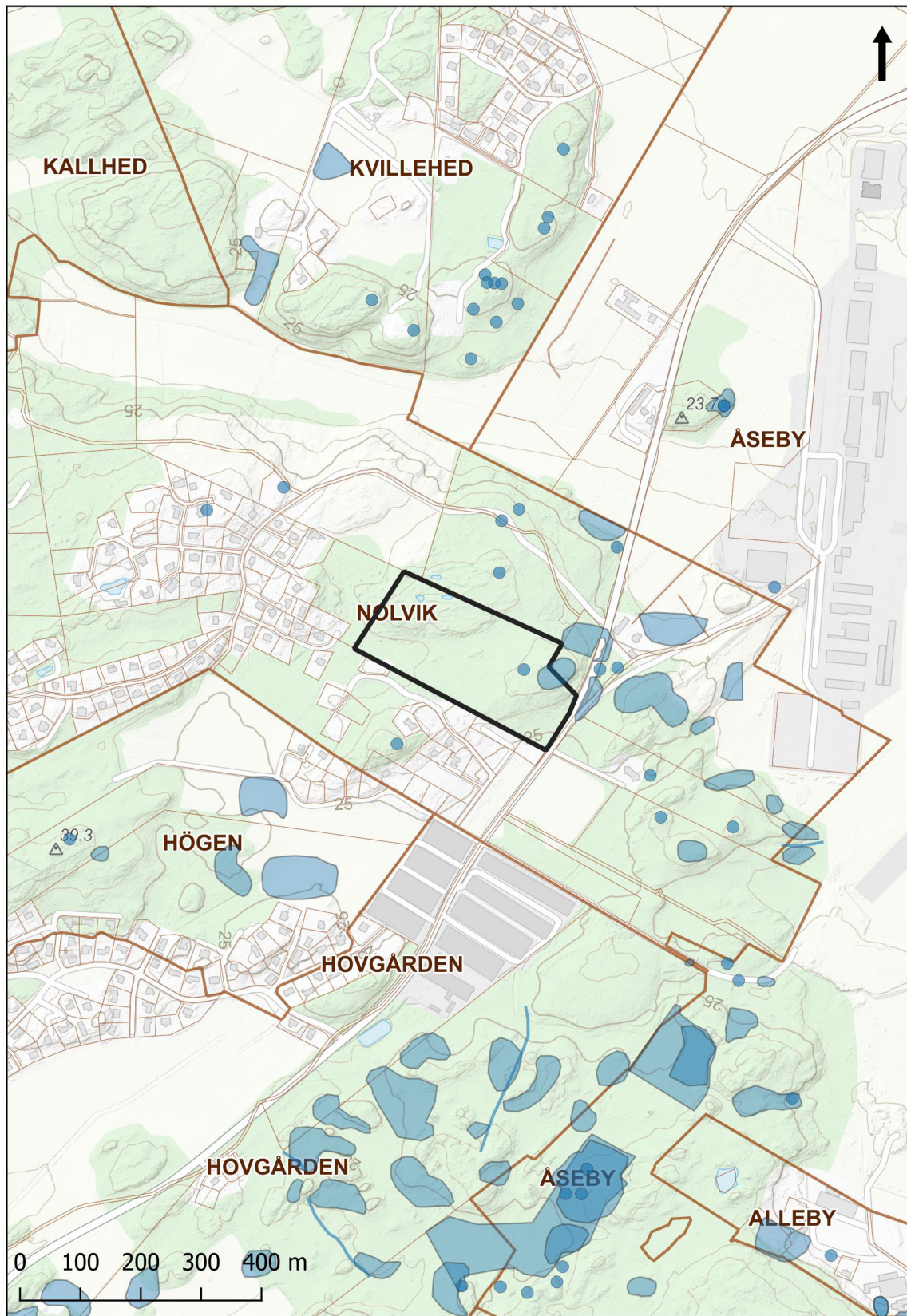
Sammantaget finns därmed efter utredning fem fornlämningar samt en övrig kulturhistorisk lämning inom utredningsområdet. Fornlämningarna är skyddade i lag och behöver förundersökas om exploateringsplanerna kvarstår. Tillstånd från länsstyrelsen krävs.

### ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens diariernr:	431-46075-2021
Uppdragsnummer i Fornreg:	202200113
GSM dnr:	0977/21
GSM utredningsnr:	Utr 192
Fastighet:	Nolvik 1:83, Göteborgs kommun
Landskap:	Bohuslän
Socken:	Björlanda
Koordinater:	N:6 406 287 / E:141 302 (SWEREF 99 12 00)
Uppdragsgivare:	Sverigehuset i Göteborg AB
Grävningsorsak:	Bostadsbyggnation
Grävningsinstitution:	Göteborgs stadsmuseum
Datum för undersökning i fält:	2022-03-14–2022-03-21
Undersökt yta:	54 000 m <sup>2</sup> (undersökningsområde) 396 m <sup>2</sup> (schakt)
Antal arkeologtimmar i fält:	96
Platsledare:	Karolina Kegel
Övriga deltagare i fält:	Niklas Borg
Inventariernr GSM:	GSMA:220001, GSMA:220027



Figur 1. Utredningsområdet i Nolvik markerat på västra Hisingen. Topografiska kartan, skala 1:100 000.



Figur 2. Utredningsområdet inom fastighet Nolvik 1:83 med samtliga lämningar från Kulturmiljöregistret i blått. Topografiska kartan med fastighetsgränser, skala 1:10 000.

## INLEDNING

Våren 2022 genomförde Göteborgs stadsmuseum en arkeologisk utredning i Nolvik på västra Hisingen, strax väster om Säve flygplats i Göteborg (figur 1-2). Orsaken var planerad bostadsbyggnation inom fastigheten.

## TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Utredningsområdet ligger på ett höjdparti i skogsmark ca 25-40 m över havet, omkring 2 km öster om Nolviks kile. Det avgränsas i öst av Kongahällavägen (figur 3). Strax öster om området ligger Säve flygplats och norr därom vidtar öppna jordbruksmarker ut mot Säve.

Nordvästra delen av utredningsområdet utgörs av glest tallbevuxen hällmark med små våtmarker, där områdets högsta punkt är belägen (figur 4). Söder om detta höjdparti finns en mycket plan igenväxande yta med blandskog (tall/björk), som idag har karaktären av sankmark (figur 5). Jordartskartan visar att undergrunden består av sand, men avrinningen från området stoppas sannolikt upp av den högre liggande, sentida bebyggelsen vid Lilla Räbbåsvägen och skapar en blöt sumpmark. En äldre borttagen damm har avvattnat området tidigare (se Kart- och arkivstudier). Här och var sticker dock små, låga bergsimpediment upp.

I nordost ligger en markant moränbunden bergshöjd med slyg blandskog, som omges av sluttningar med glesare vegetation. Döda enar visar att landskapet tidigare varit betydligt mer öppet. Mellan de större höjderna finns enstaka, mycket låga bergsimpediment.



Figur 3. Utredningsområdets östra ände från Kongahällavägen. Foto mot väst.



Figur 4. Hällmarken i nordväst med rundslipade klippor. Foto mot nordväst.



Figur 5. Utredningsområdets sydvästra del med närmast helt plana, sanka och igenväxande ytor. Foto mot väst.

Inom utredningsområdet är sedan tidigare två fornlämningar kända. Ett gravfält, enligt äldre beskrivning bestående av 8 stensättningar och 2 resta stenar (L1970:6408) ligger på moränhöjden i östra kanten av utredningsområdet. I kanten av gravfältet är ett äldre grustag (figur 6-7). Ett tjugotal meter väster om gravfältet finns en fornlämningsliknande lämning i form av en möjlig stensättning (L1970:6547).

Den omgivande fornlämningsmiljön karaktäriseras generellt av lämningar från brons- och järnålder. I närområdet finns flera mindre gravfält (bland andra L1970:7056, L1970:6474, L1970:7173, osäkert gravfält L1970:6798) samt ett relativt stort antal ensamliggande gravar eller gravgrupper. Dessa utgörs i huvudsak av stensättningar, men också högar och en domarring (L1970:6407) förekommer. Ett mycket stort antal förhistoriska boplatser med dateringar till yngre bronsålder – äldre järnålder finns i närheten, främst söder om utredningsområdet (Rudd & Sandin 2004). Enstaka hållristningar (L1970:6652) och skärvstenshögar (L1968:7839, L1970:6549) kan också noteras.

Två noterbara lokaler är de så kallade ”kultbergen” L1967:7622 (Tuve 46:1) och L1967:8154 (Tuve 65:1), belägna ca 2,5 km österut. De utgörs av hägnade eller stenpackade berg med dateringar till framför allt bronsålder och äldre järnålder. De utgör komplexa anläggningar med spår av bland annat avancerat flinthantverk, gravläggning och svårtolkade, sannolikt rituella stenkonstruktioner (Apel 2015; Lönn 2014; Andersson 1976). Ett fåtal sådana lokaler är kända i Västsverige.

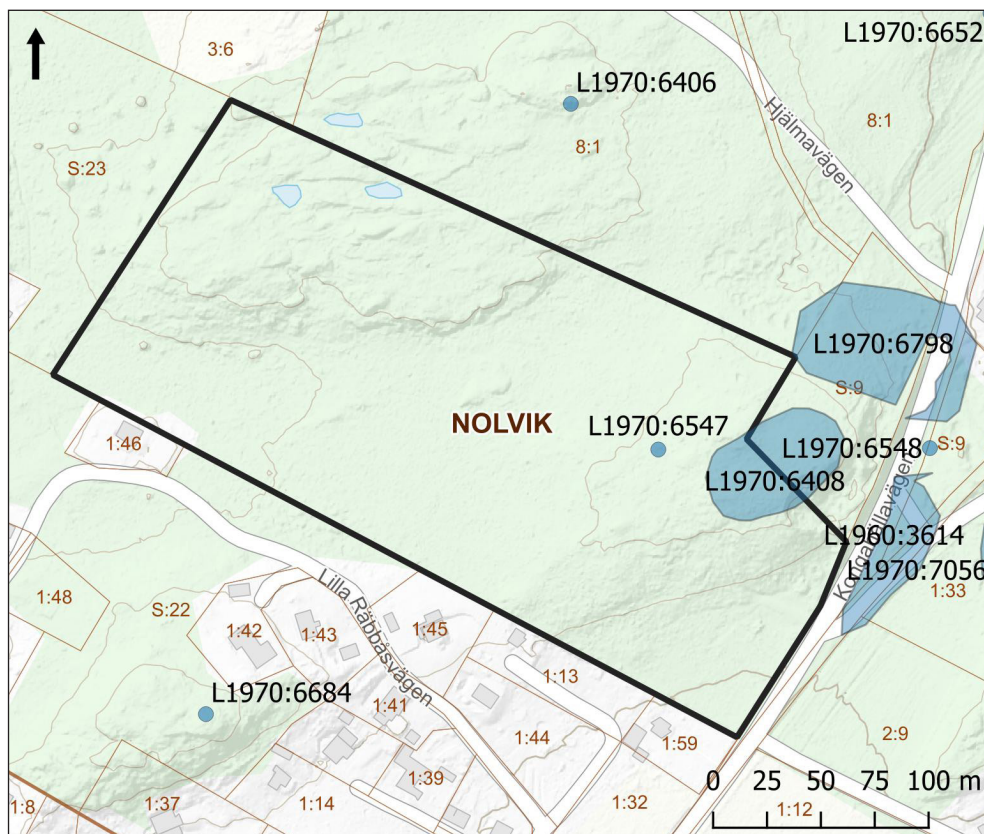
Inga tidigare fynd eller undersökningar har gjorts inom utredningsområdet.



Figur 6. Den blockrika moränhöjden med gravfältet L1970:6408. Vissa block har tidigare tolkats som möjliga rester av domarringar. Foto mot öst.



Figur 7. Äldre grustag i kanten av gravfältet L1970:6408. Foto mot väst.



Figur 8. Forn- och kulturlämningarna inom och i anslutning till utredningsområdet. Skala 1:3500.

## **SYFTE OCH MÅLSÄTTNING**

Syftet med utredningen var att bedöma om fornlämningar berörs av den planerade exploateringen samt preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet. Därtill skulle antikvarisk status för den fornlämningsliknande lämningen L1970:6547 fastställas.

## **UNDERSÖKNINGSMETOD**

Utredningen genomfördes med hjälp av en 5 tons larvgrävmaskin samt enstaka handgrävda provgrovar. Sammanlagt grävdes 33 schakt och tre provgrovar fördelat på knappt 400 m<sup>2</sup>. Samtliga schakt, provgrovar och arkeologiska objekt mättes in med RTK-GPS, fotades och beskrevs (bilaga 2, 3). Mottagningen för GPS:en var ojämn och inmätningarna kan därför avvika upp till någon meter.

Inför fältarbetet genomfördes också en översiktlig kart- och arkivstudie samt en dags fältinventering. Inventeringen syftade till att hitta eventuella lämningar synliga ovan mark, samt att identifiera potentiella boplatsytor som sedan kunde prioriteras vid sökschaktsgrävning.

Inga naturvetenskapliga analyser gjordes inom utredningen.

## **KART- OCH ARKIVSTUDIER**

En översiktlig kart- och arkivstudie gjordes inför fältarbetet. Området har tidigare utgjort utmark till Nolviks by i Björlanda socken (äldsta belägg *Nordwik* 1381; OGB 4). Sockengränsen mot Säve går endast ett par hundra meter norr om utredningsområdet. Inägorna genomgick storskifte 1771, men utmarken skiftades först 1809. Enligt storskifteskartan från detta år är utredningsområdet beläget inom Nolvik Mellangårdens utmarksskifte (kartakt 14-BJL-35). Strax nordväst om det utredda området finns en damm, på konceptkartan angiven som "oduglig" och idag utdikad. I sydost finns ett grustag nära gravfältet markerat. Vid laga skiftet övergår det aktuella området till Östergården, förutom sandtäckten som ännu är samfälld (kartakt 14-BJL-88). Sandtaget har då också utökats västerut mot gravfältet. Terrängen beskrivs som bestående av "utmark och backar".

På 1930-talets ekonomiska karta (17 Harestad SO) finns en lägenhetsbebyggelse med trädgård markerad på Östergårdens mark strax söder om utredningsområdet. Nu har också delar av utmarken odlats upp, däribland sydöstra kanten av utredningsområdet.

Noteras kan att hemmanet omedelbart öster om utredningsområdet har namnet *Högstena*, sannolikt syftande på fornlämningarna intill. Såväl högar som resta stenar har funnits på de intilliggande gravfälten. En skadad domarring finns exempelvis strax söder om gården.



Figur 9. Utredningsområdet markerat på konceptkarta från storskiftet 1809 över Nolviks utmark. Notera "oduglig" damm uppe till vänster samt en "sandgraf" strax nordost om utredningsområdet. Kartakt 14-BJL-35, Lantmäterimyndigheternas arkiv. Skala 1:7000.



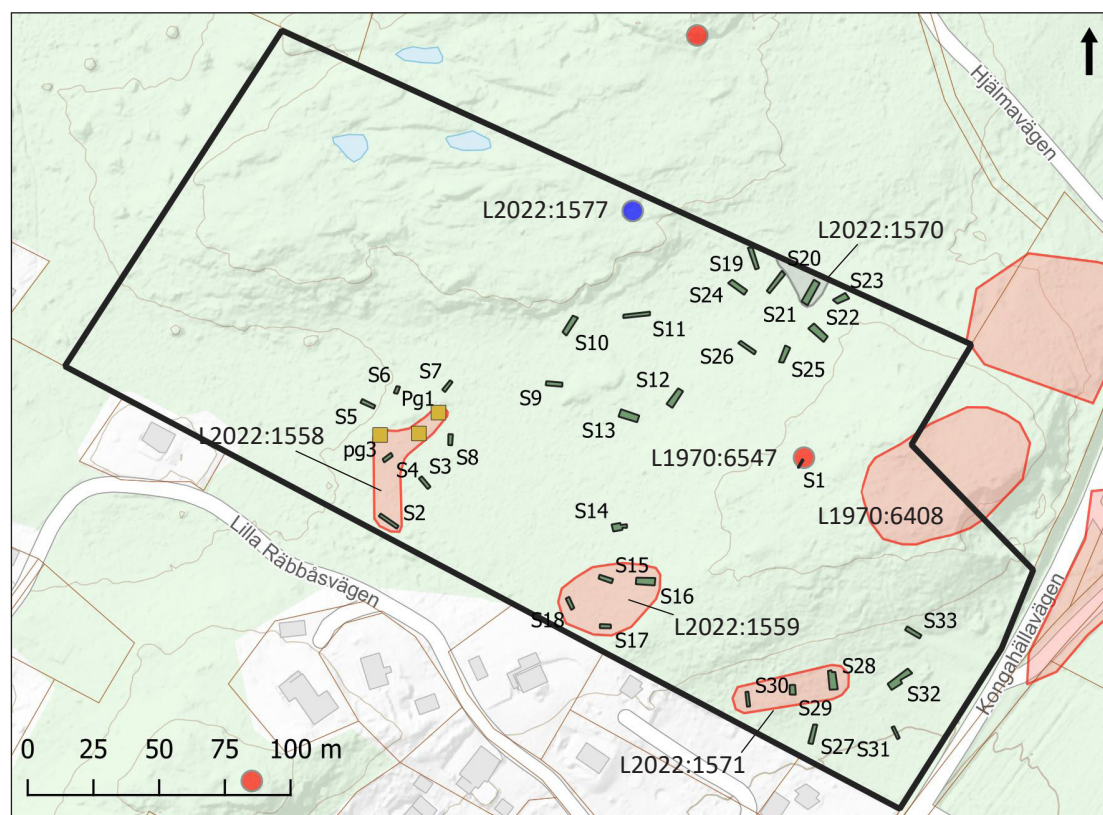
Figur 10. Utredningsområdet markerat på ekonomiska kartan 1936 (17 Harestad SO). En liten bebyggelse med trädgård syns strax utanför området i söder. Skala 1:7000.

## RESULTAT

Utredningen resulterade i fem fornlämningar, en övrig kulturhistorisk lämning samt en helt borttagen lämning utan antikvarisk bedömning. Av dessa var fem nyfynd (boplatslämningar och stenbrott). Samtliga schakt och anläggningar beskrivs i bilaga 2 respektive 3. Läningsbeskrivningar återfinns i bilaga 4.

Lämningsnr	Typ	Antikvarisk bedömning	Preliminär datering	Kommentar
L1970:6408	Gravfält	Fornlämning	Järnålder	
L1970:6547	Stensättning	Fornlämning	Brons-/järnålder	Tidigare <i>fornlämningsliknande lämning</i>
L2022:1558	Boplatsområde	Fornlämning	Brons-/järnålder	
L2022:1559	Boplatsområde	Fornlämning	Brons-/järnålder	
L2022:1570	Boplatsområde	Ingen antikvarisk bedömning	Brons-/järnålder	Helt borttagen
L2022:1571	Boplatsområde	Fornlämning	Brons-/järnålder	
L2022:1577	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	Historisk tid	Stenbrott

Tabell 1. Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar inom utredningsområdet.



Figur 11. Schaktplan och påträffade lämningar.

**Gravfält L1970:6408**

Gravfältet på moränhöjden inventerades endast översiktligt. I enlighet med lämningens beskrivningen i KMR var det mycket svårt att identifiera några gravar inom området, dels på grund av ojäm och blockrik mark, dels på grund av det igenväxande landskapet (figur 6). Därtill har ett äldre grustag i gravfältets södra ände sannolikt skadat lämningen (figur 7). Enligt den äldre inventeringstexten i KMR har gravfältet bestått av minst 8 stensättningar, 4-16 m i diameter och 0,2-0,4 m höga, samt eventuellt 2 resta stenar. Vid den aktuella utredningen kunde en låg hög eller stensättning iaktas på krönet av höjden. En bränd flinta påträffades också i kanten av sandtäkten. Gravfältet bedöms därför finnas kvar, men i okänd utsträckning. Tidigare angiven utbredning om 65 x 40 m (Ö-V) har lämnats oförändrad.

**Stensättning L1970:6547**

Vid inventeringen identifierades den fornlämningsliknande lämningen L1970:6547 som en låg, övertorvad och svagt välvd konstruktion på den svaga västslutningen av höjddpartiet i öst, strax nedanför en bergskant. Den var belägen drygt 30 m från krönet och ca 25 m från gravfältet (figur 11). Inga ytterligare gravar synliga ovan mark kunde ses i dess närhet. En höglignande struktur stacks med jordsond och visade sig bestå av berg.

Lämningen var ca 7 x 6 m stor, 0,3 m hög med en grop i mitten, ca 2 m i diameter och 0,4 m djup. Anläggningens välvning var tydlig i söder och väster, medan avgränsningen var otydlig i norr och öst (figur 12). Enstaka stenar kunde kännas



Figur 12. Stensättningen före provundersökning. Måttstocken visar en meter. Foto mot norr.



Figur 13. Schakt S1 grävt genom södra delen av stensättningen visade en oregelbunden stenpackning. Till vänster i schaktet syns mittgroppen. Foto mot sydost.



Figur 14. Schakt S1 genom stensättningen mot sydväst.

under torven, två var synliga i gropens kant. Ett större block låg i norra kanten av lämningen, ca 1,2 x 0,8 m stort och 0,6 m högt. Lämningen var beväxt med döda enar och en större björk i kanten.

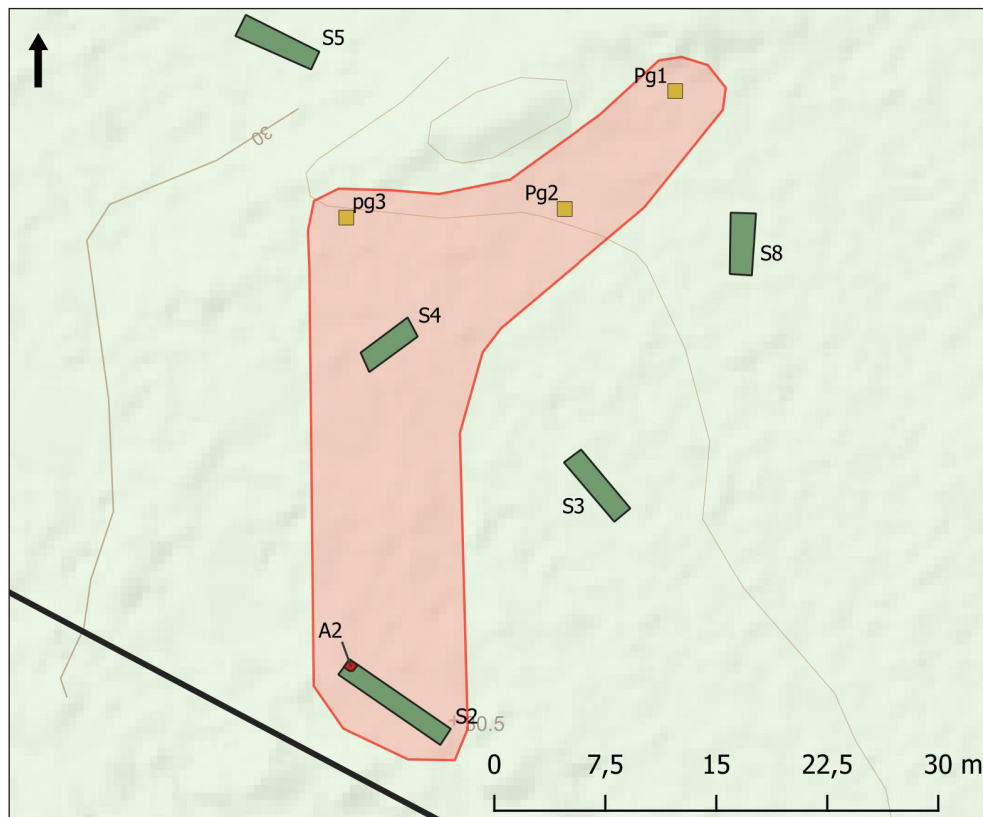
Anläggningen röjdes från sly och stacks med jordsond. Inget kol syntes i sticken. Ett smalt handgrävt schakt, ca 3,5 m långt och 0,5 m brett, togs upp i dess sydvästra del (S1). Här påträffades en gles och oregelbunden stenpackning av 0,2-0,3 m stora stenar, enstaka upp till 0,6 m stora (figur 13-14). De låg i en fyllning av mörkbrun humös sand. Inga fynd påträffades. Trots den oregelbundna stenpackningen bedömdes stenen vara lagd och lämningen tolkas som en stensättning, möjligen skadad.

*Anläggningar:* A1 (se ovan)

*Fynd:* -

### **Boplatsområde L2022:1558**

Boplatsområdet (50 x 15 m) påträffades intill ett lågt, smalt bergsimpediment centralt inom utredningsområdet, ca 30 m över havet (figur 15-16). Den sanka och plana ytan gjorde att förväntningarna inför att påträffa fornlämningar var låga. Här



Figur 15. Schakt, provgropar, anläggningar och utbredning av boplatsområde L2022:1558.



Figur 16. Det lilla impedimentet intill vilket boplatssområde L2022:1558 påträffades. Foto mot öst.



Figur 17. Provgrop 1 (till vänster) och 2 (till höger). Foto mot söder (Pg1) respektive mot norr (Pg2).



Figur 18. Grävning av S4 med blocken till vänster i bild. Den blöta marken försvårade arbetet. Foto mot öst.

grävdes tre provgropar för hand (PG1-3). I dem framkom 10-12 cm under marknivå en torvig, vattenpåverkad, humös och siltig sand med kolinblandning. Lagret var 8-10 cm tjockt med fynd av keramik, bränd flinta och bränd lera och tolkades som ett kulturlager (figur 17). I PG1 påträffades endast 1 keramikskärva och lagret innehöll mindre kol. Under detta lager vidtog grus, sandigt eller siltigt.

På grund av den sank och igenväxta marken var ytan svårframkomlig med maskin, men då provgroparna visade resultat drogs även ett antal maskinschakt (S2-S8). I S2 påträffades en mörkfärgning samt enstaka slagna flintor. S4 grävdes genom en delvis mycket blockig yta som uppfattades som naturlig, med 0,3-0,5 m stora block i torvig, humös sand (figur 18). Under och intill blocken framkom dock ett kulturlager, i väst redan 15 cm under markytan, i öst 25 cm under mark. Lagret utgjordes av brun, torvig eller vattenpåverkad humös sand med otydlig gräns mot det övre humösa lagret. Riktiga mängder keramik och bränd lera, samt en övrig kärna i flinta, påträffades i kulturlagret, keramiken mycket ytligt. Lagret grävdes inte igenom. Fynden kom framför allt i schaktets västra del där mängden block var liten. Blocken var övertorvade och bör vara påförda, men gav inget intryck av att vara del av en konstruktion. Utöver en liten bit bränd lera och mycket litet kolstänk i S7 påträffades inga anläggningar eller fynd i övriga schakt.

Keramiken i S4 utgörs av 16 delvis spjälkade skärvor om 180 g, av vilka fyra mynningsskärvor (inv nr GSMA:220027:1). De utgör av allt att döma delar av ett och samma kärl. Godset är gråbrunt, halvgrovt och något glättat vid den S-formade mynningen och kan sannolikt placeras i äldre järnålder.

*Anläggningar:* Mörkfärgning (A2)

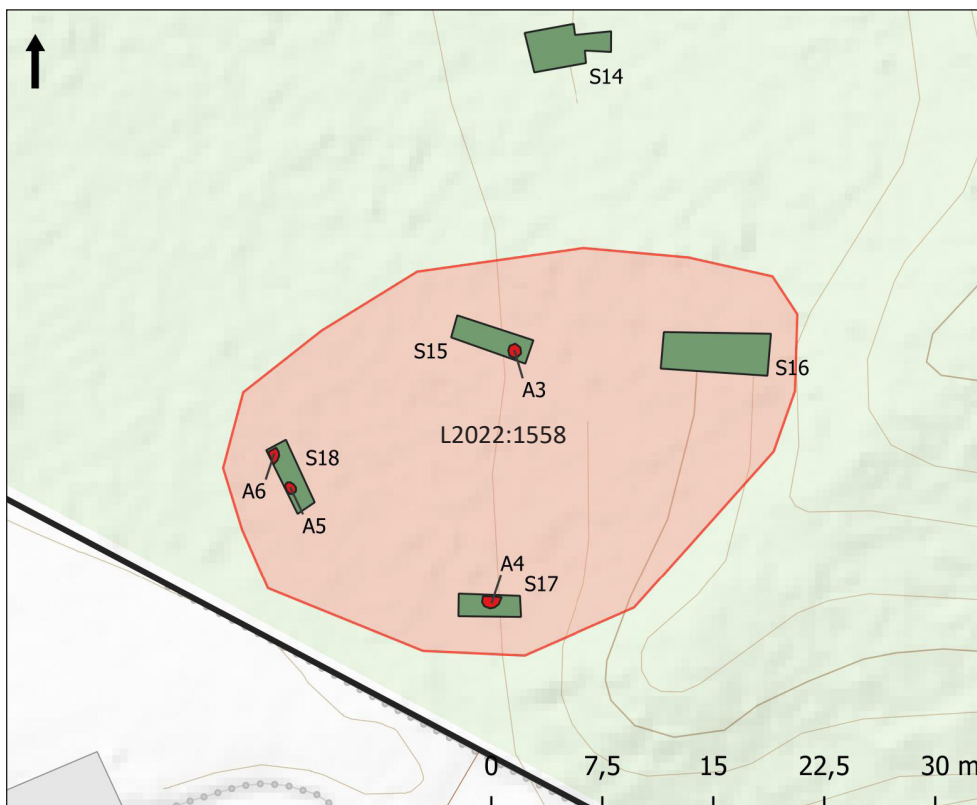
*Fynd:* Keramik, bränd lera, bränd flinta

#### ***Boplatsområde L2022:1559***

Schakten S15-S18 drogs i en västsluttning 30-33 m över havet, i kanten av det kuperade området i öst (figur 19-20). Inom boplatsen (40 x 25 m) påträffades fyra anläggningar, ett kulturlager samt fynd i form av keramik, bränd lera och enstaka slagen flinta. Anläggningarna framkom 20-30 cm under markytan och utgjordes av en härd, två gropar och en mörkfärgning (figur 21-23). Kulturlagret framkom i S16, 30-40 cm under marknivå och bestod av gråbrun siltig sand med sotstråk och fynd. Även i S17 och S18 fanns ett fyndförande lager av grått grus eller sand under matjorden, men utan sot eller kol. På grund av den mycket blöta marken drogs inga ytterligare schakt väster om S15 och S18.

*Anläggningar:* Gropar (A4, A6), härd (A3), mörkfärgning (A5)

*Fynd:* Keramik, bränd lera, slagen flinta



Figur 19. Schakt, anläggningar och utbredning av boplatsoområde L2022:1558.



Figur 20. Grävning av S18 inom boplatsoområde L2022:1559.



Figur 21. Härd A3.



Figur 22. Grop A4.



Figur 23.  
Mörkfärgning A6.



Figur 24. Lagerföljd i S18 inom L2022:1559. Det fyndförande grå lagret syns under matjorden.

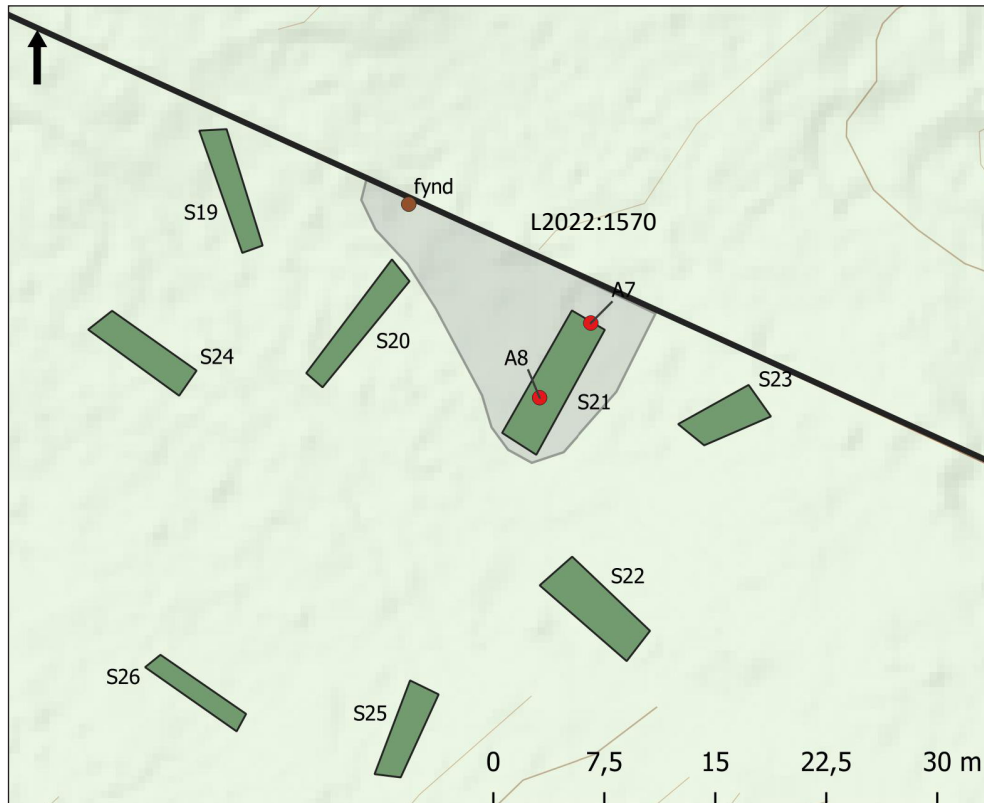
#### ***Boplatsområde L2022:1570***

Boplatsen (20 x 4-12 m) var belägen i en liten dalsänka mellan de två höjddpartierna i nordost, på toppen av ett sadelläge 33 m över havet (figur 25-26). Vid inventeringen påträffades ett avslag med retusch och en övrig kärna i en rotvälta alldeles intill områdesgränsen. Inom det gynnsamma boplatsläget grävdes ett antal schakt (S19-S26). Endast ett litet stolphål och en mörkfärgning påträffades och undersöktes, båda i S21 (figur 27-28). Anläggningarna framkom i ett gruslager 30 cm under marknivå. Stolphålet var 0,25 m i diameter och 23 cm djupt. Mörkfärgningen var oval, 0,23 x 0,18 m stor och endast 5 cm djup. I schakt S21 fanns också stänk av bränd lera.

Då schakten lades relativt tätt utan några ytterligare arkeologiska spår bedömdes att en eventuell boplats sannolikt sträckt sig norrut, utanför utredningsområdet. Boplatsområdet bedöms därför vara borttaget inom utredningsområdet i och med utredningen.

*Anläggningar:* Stolphål (A7), mörkfärgning (A8)

*Fynd:* Slagen flinta, bränd lera



Figur 25. Schakt, anläggningar och utbredning av boplatsområde L2022:1570, samt läget för flintfynden i rotvältan.



Figur 26. S19 strax intill boplatsområde L2022:1570. I blakgrunden syns sluttningen i vilken boplatser var belägen. Foto mot sydost.



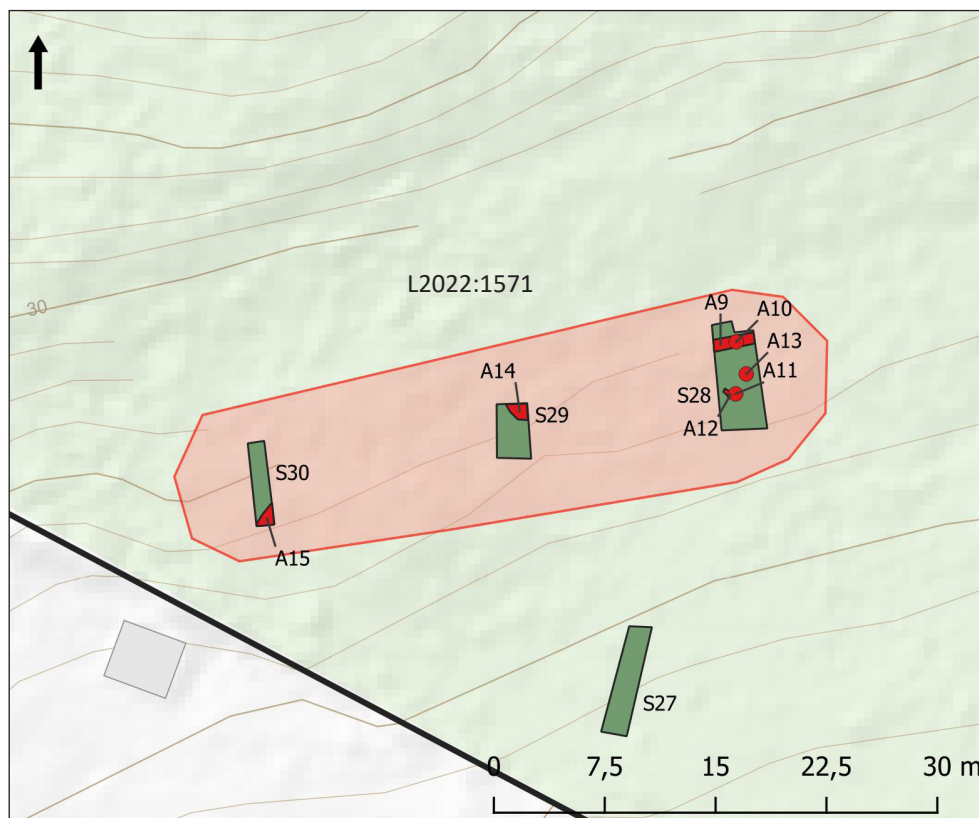
Figur 27. Stolphål A7 inom boplatsområde L2022:1570, till vänster i plan, till höger i profil.



Figur 28. Lagerföljd i S21, boplatsområde L2022:1570. Foto mot sydost.

### ***Boplatsområde L2022:1571***

Boplatsen (45 x 12 m) påträffades i en söderslutning vid foten av moränhöjden, 27-29 m över havet (figur 29-30). I tre schakt (S28-S30) framkom sju anläggningar, ett kulturlager samt fynd i form av keramik, bränd lera samt slagen flinta. Anläggningarna utgjordes av tre stolphål, två mörkfärgningar, en ränna och en kokgrop. Stolphålet A10 var beläget i rännan, som kan utgöra en väggränna i en huslämning (figur 31). Flera av anläggningarna framkom i schaktkanterna och fortsätter utanför de grävda ytorna (figur 32). Den brända leran var i flera fall hårt bränd och nästan sintrad. I S28 påträffades en hårt bränd bit av oklart material, möjligen någon form av bränd lera och slagg.



Figur 29. Schakt, anläggningar och utbredning av boplatsområde L2022:1571.



Figur 30. Boplatsområde L2022:1571 i en svag södersluttning. Foto mot väst.



Figur 31. Rännan A9 i S28 med det lilla stolphålet A10. Fåran genom rännan orsakades av en sten som grävmaskinen drog med sig anläggningen. Foto mot norr.



Figur 32. Schakt S29 med profil genom kokgruppen A14, vilken syns till höger i schakthörnet. Foto mot norr.

*Anläggningar:* Stolphål (A10-A11, A13), mörkfärgningar (A12, A15), ränna (A9), kokgrop (A14)

*Fynd:* Keramik, bränd/sintrad lera, slagen flinta



Figur 33. Stenbrottet L2022:1577. Foto mot norr.

#### ***Brott/täkt L2022:1577***

Vid inventering påträffades ett mindre stenbrott i hällmarken i norr (figur 11). Det utgjordes av en ca 6 x 3 m stor yta i berget, övermossad, med kvarliggande brutna block intill.

#### **FYNDBESKRIVNING**

Fynden beskrivs under respektive lämning ovan samt i schaktbeskrivningen (bilaga 2). Flintfynden har bestämts enligt Andersson et al. 1978. I enlighet med länsstyrelsens förfrågningsunderlag insamlades inga fynd. Ett undantag gjordes för keramiken från S4, boplatssområde L2022:1558 (bilaga 1).

## **TOLKNING OCH DATERING**

Fynd- och anläggningsbilden hos de påträffade boplatzlämningarna, i kombination med den höga höjden över havet, daterar lämningarna preliminärt till brons- och järnålder. Stensättningen L1970:6547 hör till brons- eller äldre järnålder. Även gravfältet L1970:6408 bör höra till äldre järnålder, i den mån beskrivningen från äldre inventeringar stämmer.

Lämningarna bör ses i sammanhang med de många gravar och gravfält från perioden som finns i området, som tillsammans med boplatser och andra typer av lämningar från perioden bildar ett förtätat brons- och järnålderslandskap på denna del av Hisingen.

## **ANTIKNARISK BEDÖMNING**

- Lagskydd kvarstår för fornlämningarna L1970:6408, L1970:6547, L2022:1558, L2022:1559 och L2022:1571. Till en fornlämning hör ett så stort område på marken som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Detta område benämns fornlämningsområde och har samma skydd som den fysiska lämningen. Fortsatta exploateringsplaner kräver tillstånd från länsstyrelsen och förundersökning av fornlämningarna.
- Lagskydd för boplatsoområdet L2022:1570 kvarstår inte. Lämningen bedöms vara helt undersökt i samband med utredningen.
- Övriga kulturhistoriska lämningar saknar lagskydd enligt Kulturmiljölagen. Alla kulturhistoriska lämningar i skogsmark bör dock visas hänsyn enligt 30 § Skogsvårdslagen.

## KÄLLOR

### Tryckta källor

Andersson, Stina; Rex Svensson, Karin och Wigforss, Johan. 1978. Sorterings-schema för flinta. *Fyndrapporter* 1978, sid. 215-252.

OGB 4 = *Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län. 4. Ortnamnen i Västra Hisings härad*. 1936. Göteborg: Dialekt- och ortnamnsarkivet.

Rudd, Petra och Sandin, Mats. 2004. *Mästerskapsbana för golf i Björlanda*. Arkeologisk rapport från Göteborgs Stadsmuseum 2004:48. Göteborg: Göteborgs stadsmuseum.

### Övriga källor

KMR = Kulturmiljöregistret (Fornsök), Riksantikvarieämbetet. <https://app.raa.se/open/fornsok/>. Hämtat 2022-08-01.

Lantmäterimyndigheternas arkiv. Storskifte. Nolvik, Björlanda socken. 1809. 14-BJL-35.

Lantmäterimyndigheternas arkiv. Laga skifte. Nolvik, Björlanda socken. 1852. 14-BJL-88.

Riksarkivet. Ekonomiska kartan 1936. 17 Harestad SO.



# Fyndtabell L2022:1558 Uppdragsnr: 20220011

<b>GSMA:220027:</b>	<b>Kontext</b>	<b>Sakord</b>	<b>st</b>	<b>st</b>	<b>gr</b>	<b>Material</b>	<b>Beskrivning</b>
1	S4	Kärl	1	16	180	Keramik	3 mynningsbitar



## BILAGA 2. Schaktbeskrivning

Schaktnr	Lagerbeskrivning (cm)	Fynd/anläggningar	Kommentar
PG1	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-32 Torvig/humös siltig sand med kolinslag 32-(43) Grus	1 keramik	Boplatslämning L2022:1558
PG2	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-30 Kulturlager. Torvig/humös och kolblandad siltig sand 30-40 Siltigt grus 40- Grus med lerlinser	1 keramik, enstaka brända flintor, bränd lera	Boplatslämning L2022:1558
PG3	0-12 Förna/vegetationsskikt 12-22 Kulturlager. Humös sand med kolinblandning 22-(30) Sandigt grus	1 keramik	Boplatslämning L2022:1558
S1	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-16 (46) Högfyllning. Mörkbrun humös sand med oregelbunden stenpackning av 0,2-0,3 m stora stenar, enstaka upp till 0,6 m. 46- Brun humös siltig sand	A1	Stensättning L1970:6547
S2	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-30 Humös sand (vattenpåverkad) 30-40 Grus 40- Lerigt grus	A2  Enstaka flinta	Boplatslämning L2022:1558
S3	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-45 Humös sand (vattenpåverkad) 45-53 Grus 53- Lerigt grus	-	-
S4	0-5 Förna/vegetationsskikt 5-15 (25) Torvig humös sand med block 25-(30) Kulturlager: humös brun sand	Rikligt med keramik och bränd lera. 1 övrig kärna	Boplatslämning L2022:1558
S5	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-28 Humös sandig silt, vattenpåverkad 28 -(40) Grusig lera	-	-
S6	0-5 Förna/vegetationsskikt 5-10 Humös sand 10- Berg	-	-
S7	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-30 Humös sand, vattenpåverkad. I SV berg direkt under vegetationsskikt. 30 -(47) Sandigt grus	-	-

S8	0-5 (10) Förna/vegetationsskikt 5-30 Vattenpåverkad humös sand, överst mörkbrun. Mycket otydlig övergång mellan humöst och ej humöst lager. 30-(40) Grus	-	Enstaka kolstänk. Kraftig vattenstörning i schaktet.
S9	0-15 Förna/vegetationsskikt 15-30 Sandig humus 30- 47 Sandig silt 47- Lerigt grus. Längst i Ö berg.	1 avslag	Enstaka kolstänk.
S10	0-12 Förna/vegetationsskikt 12-32 Sandig humus, vattenpåverkad 32-50 Humös sand 50- Grus	-	-
S11	0-12 Förna/vegetationsskikt 12-35 Sandig humus, vattenpåverkad 35-47 Brun sand, humusinfilerad 47-60 Grus 60- Lerigt grus	-	-
S12	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-32 Sandig humus, vattenpåverkad 32-43 Brun sand, humusinfilerad 43-(55) Blockigt grus, därunder berg. I delar av schaktet berg redan på 0,25 m.	-	-
S13	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-25 Sandig humus 25-42 Brun sand, humusinfilerad 42-(55) Grus, övergående i lerigt grus	-	-
S14	0-5 Förna/vegetationsskikt 5-27 Sandig humus. Fyndförande 27-(40) Grus, därunder berg	Enstaka avslag, övrig kärna	-
S15	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-38 Humös sand 38-(50) Grus, blockigt	A3	Boplatsoområde L2022:1559
S16	0-8 Förna/vegetationsskikt 8-30 Humös sand (fyndförande) 30-40 Kulturlager. Gråbrun siltig sand med sotstråk och fynd	Keramik, bränd lera	Boplatsoområde L2022:1559
S17	0-5 Förna/vegetationsskikt 5-20 Humös sand 20-30 Gråbrun sand (fyndförande) 30- Grus	A4  Bränd lera	Boplatsoområde L2022:1559

S18	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-25 Sandig humus, vattenpåverkad 25-40 Grått grus med kolinblandning (fyndförande)	A5-A6  Enstaka flinta	Boplatssområde L2022:1559
S19	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-40 Sandig humus 40-(50) Grus, därunder berg. I N delen berg redan på 0,25 m djup.	1 avslag	-
S20	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-30 Sandig humus 30-40 Grus med humusinfiltration 40-(50) Grus	-	-
S21	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-30 Sandig humus 30-45 Humöst grus 45-(65) Grus	A7-A8  Enstaka flinta, bränd lera	Boplatssområde L2022:1570
S22	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-35 Sandig humus 35-45 Humöst grus 45-(55) Grus	-	-
S23	0-15 Förna/vegetationsskikt 15-40 Sandig humus med block 40- Storblockigt grus	-	Gick endast att gräva en del av ytan i botten pga. block.
S24	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-35 Humös sand 35-(45) Sandigt grus	1 flintstycke med tillslagningskant	-
S25	0-5 Förna/vegetationsskikt 5-25 Sandig humus 25-35 Humöst grus, blockigt 35- Grus, blockigt	-	-
S26	0-10 Förna/vegetationsskikt 10-28 Sandig humus 28-40 Humöst sandigt grus 40-(55) Grus	-	-
S27	0-30 Förna/matjord 30-70 Gråbrunt grus 70-75 Grå sand 75-(80) Gul siltig sand	1 avslag	-
S28	0-25 Matjord 25-36 Gråbrun humös silt 36-(50) Grusig gul silt	A9, A10, A11, A12, A13  Keramik, bränd/sint- rad lera	Boplatssområde L2022:1571

S29	0-35 Förna/matjord 35-65 Kulturlager: gråbrun grusig silt med skärvsten, bränd lera, enstaka kolstänk	A14  Bränd lera	Boplatssområde L2022:1571
S30	0-28 Förna/matjord 28-35 Gråbrun humös silt med enstaka skärvsten (fyndförande). Kulturlager? 35-(50) Blockigt grus, i S siltigt	A15  Slagen flinta, bränd/ sintrad lera, slagg?	Boplatssområde L2022:1571
S31	0-25 Förna/matjord 25-50 Sandigt grått grus med humusinfiltration. Fyndförande 50-100 Lerigt grus 100-(120) Lera, glacial	1 plattformskärna	-
S32	0-30 (40) Förna/matjord 30-(45) Grus, i V siltigt	Enstaka avslag	-
S33	0-10 (18) Förna/matjord 10-(30) Grus, i NO blockigt	-	-

### BILAGA 3. Anläggningsbeskrivning

Anl-nr	Typ	Mått (m)	Djup/höjd (m)	Beskrivning
A1	Stensättning	7,5 x 5,7	0,3 h	Övertorvad. I mitten en grop, ca 2 m i diam, ca 0,4 m djup. I kanten av gropen, Ö respektive V, två stenar ca 0,3 m stora. I N kanten ett block, ca 1,0x1,8 m. Enstaka stenar känns under förnan. Tydlig välvning i S och V, otydlig avgränsning i N och Ö. Beväxt med en kraftig björk och tre döda enar. Schakt S1 visade en oregelbunden stenpackning med 0,2 - 0,3 m stora stenar, inga fynd.
A2	Mörkfärgning	0,7 x 0,6	-	Grått grus.
A3	Härd	0,9 x 0,8	-	I ytan kolblandad sand och skörbränd sten. Stänk av bränd lera. Påträffad 0,35 m under mark.
A4	Grop	1,2 x 0,75	-	I ytan mörkbrun siltig sand, eventuellt något sotig och humös. Enstaka mindre stenar, 0,1 m i diam. Belägen under kulturlager.
A5	Mörkfärgning	0,8 x 0,6	0,08	Oval. Gråbrunt grus. Snittad med maskin.
A6	Grop	0,9 x 0,9	-	Gråbrun sand, i ytan något humös.
A7	Stolphål	0,25 diam	0,23	Gråsvart humös sand/grus. Snittad för hand.
A8	Mörkfärgning	0,23 x 0,18	0,05	Oval. Svartbrunt grus. Genomgrävd. Osäker.
A9	Ränna	2,6 x 0,5	-	Gråbrun sandig silt med inslag av bränd lera. Fynd av keramik och bränd lera. I rännan ett stolphål (A10). Anläggningen fortsätter utanför schaktet åt V och Ö.
A10	Stolphål	0,17 diam	-	Svartgrå sandig silt. Påträffades i rännan A9.
A11	Stolphål	0,17 diam	-	Svartgrå sandig silt. Liknar A10.
A12	Mörkfärgning	0,7 x 0,3	-	Oregelbunden. Gråsvart sandig silt.
A13	Stolphål	0,17 diam	0,10 dj	Svartgrå sandig silt. Liknar A10 och A11.
A14	Kokgrop	1,3 x 1,0	ca 0,6 dj	Gråbrun sandig silt och skärvsten, i botten grusig silt. Svåravgränsad, fortsätter utanför schaktet åt N. Sten och skärvsten redan i matjorden. Fynd av keramik, bränd lera och avslag.
A15	Mörkfärgning	1,4 x 1,2	-	Gråbrun humös silt, stänk av bränd lera. Oklar form. Fortsätter åt S men utvidgades ej pga. ledning. Kant av kulturlager?







GÖTEBORGS  
STADSMUSEUM